

Raportowanie o ryzyku płynności w kontekście społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa w wybranych grupach kapitałowych

Hanna Sikacz*

Streszczenie: *Cel* – Ocena jakości raportowania o ryzyku płynności przez grupy kapitałowe, które są określane mianem społecznie odpowiedzialnych w związku z ich powiązaniem z RESPECT Index.

Metodologia badania – Osiągnięcie wyznaczonego celu badawczego związane było z przeglądem literatury przedmiotu, analizą skonsolidowanych raportów okresowych (rocznych) w części dotyczącej zarządzania ryzykiem finansowym i raportów społecznej odpowiedzialności grup kapitałowych, których jednostki dominujące obecne są na RESPECT Index.

Wynik – Odczuwa się potrzebę znacznego wzbogacania raportowania o ryzyku płynności jako elementu rocznego sprawozdania finansowego. Informacje zawarte w tych raportach (w części dotyczącej zarządzania ryzykiem finansowym, ryzykiem płynności) ograniczają się do podania podstawowych, liczbowych danych sprawozdawczych (głównie danych dotyczących zobowiązań krótkoterminowych). Można wskazać na brak wyczerpującej informacji o tym, w jak sposób ryzyko jest zarządzane, a także informacji o szacowanym przez jednostkę ryzyku płynności, sposobie jego powstawania, sposobach i metodach, jakie jednostka wykorzystuje w celu zarządzania nim oraz w celu oceny skuteczności strategii płynności finansowej.

Oryginalność/wartość – Dostrzeżenie powiązania pomiędzy CSR a raportowaniem o ryzyku związanym z płynnością. Zwrócenie uwagi na lukę występującą w tym zakresie.

Słowa kluczowe: społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw, ryzyko, płynność finansowa, RESPECT Index, grupa kapitałowa

Wprowadzenie

Głównym źródłem informacji gospodarczej we współczesnym świecie są sprawozdania finansowe przedsiębiorstw. Nowym zjawiskiem na rynku polskim jest w dalszym ciągu raportowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa¹. Poziom społeczny zaangażowania przedsiębiorstw w Polsce nie jest wysoki, a przedsiębiorstwa znajdują się wciąż na początku procesu wdrażania koncepcji CSR (Kasiewicz, Rogowski 2010: 14). Idea społecznej odpowiedzialności biznesu nabiera w ostatnich latach coraz większego znaczenia, o czym świadczą prowadzone badania, publikowane raporty społeczne czy wprowadzenie

---

* dr inż. Hanna Sikacz, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, ul. Komandorska 118/120, 53–345 Wrocław, hanna.sikacz@ue.wroc.pl.

¹ Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw – w artykule będzie stosowany zamiennie międzynarodowy skrót CSR (*Corporate Social Responsibility*).

na polski rynek kapitałowy RESPECT Index, czyli indeksu skupiającego spółki społecznie odpowiedzialne.

Publiczne raporty, zarówno finansowe, jak i te dotyczące społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa, są jednym z narzędzi do budowania wizerunku podmiotu. Sam sposób, forma i treść raportowania o sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, jak i raportowanie samej społecznej odpowiedzialności można uznać również za przejaw społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa. Raportowanie o ryzyku finansowym, w tym o ryzyku płynności, jest przejawem dbałości przedsiębiorstwa o taką grupę interesariuszy, jaką są m.in. kredytodawcy i pożyczkodawcy. Konieczność oceny wzrastającego ryzyka finansowego to szczegółowy problem społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa związany z tą grupą interesariuszy (Rybak 2004: 49–50). Komunikacja ryzyka wspomaga przejrzystość podejmowania ryzyka finansowego.

Banki i inne instytucje finansowe (np. zakłady ubezpieczeń, giełdy towarów i papierów wartościowych, fundusze inwestycyjne) zajmują ważne miejsce na mapie interesariuszy. Udzielając kredytów czy dokonując wspólnych inwestycji, instytucje finansowe oczekują ze strony przedsiębiorstwa zachowania zgodnego z przepisami prawa, uwzględniającego interesy obu stron. Ochrona interesów poprzez właściwe planowanie działań i zarządzanie ryzykiem na poziomie niezagrażającym stabilności ekonomicznej to istotne elementy interakcji zachodzących między firmą a związaną z nią instytucją finansową. Relacje łączące te podmioty powinny być oparte na zaufaniu, co znacznie ułatwia prowadzenie wspólnych interesów. Przedsiębiorstwo, które stara się minimalizować ryzyko wystąpienia sytuacji naruszającej moralne zasady panujące w społeczeństwie, może być postrzegane przez instytucje finansowe (ale też przez innych potencjalnych inwestorów) jako organizacja godna zaufania (Rudnicka 2012: 102–103).

Celem artykułu jest ocena powiązań pomiędzy CSR a raportowaniem ryzyka finansowego, szczególnie ryzyka płynności. Zamiarem autorki jest identyfikacja i ocena związku pomiędzy CSR a raportowaniem głównie ryzyka płynności. W niniejszym artykule społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw zostanie przedstawiona w kontekście raportowania o ryzyku płynności finansowej.

1. Metodyka badań

Zarysowany problem badawczy stanowił podstawę do sformułowania następujących pytań badawczych:

- Czy dostęp do raportów społecznych wszystkich jednostek objętych badaniem związanych z RESPECT Index jest ułatwiony poprzez strony internetowe tych podmiotów?
- Jakiego rodzaju raporty społeczne są publikowane przez wybrane podmioty?
- Czy raporty społeczne zawierają dane finansowe, w tym dane dotyczące ryzyka płynności?

- Jaka jest zawartość raportów rocznych grup kapitałowych objętych badaniem w zakresie zarządzania ryzykiem finansowym, a w szczególności w zakresie ryzyka związanego z płynnością?
- Jaki jest stopień integracji raportu społecznego z raportem rocznym podmiotu?
- Czy raportowanie o ryzyku płynności jest satysfakcjonujące z punktu widzenia użyteczności informacji?

Dla rozwiązania postawionego problemu badawczego oraz znalezienia odpowiedzi na sformułowane pytania szczegółowe posłużono się takimi metodami badawczymi, jak: przegląd literatury przedmiotu, analiza skonsolidowanych raportów okresowych i raportów społecznej odpowiedzialności grup kapitałowych, których jednostki dominujące obecne są na RESPECT Index.

Projekt RESPECT Index ma na celu wyłonienie spółek zarządzanych w sposób odpowiedzialny i zrównoważony, ale ponadto mocno akcentuje atrakcyjność inwestycyjną spółek, którą charakteryzuje m.in. jakość raportowania, poziom relacji inwestorskich czy ład informacyjny. RESPECT Index jest indeksem dochodowym, tzn. przy jego obliczaniu uwzględniane są dochody z tytułu dywidend i praw poboru. Obecnie w skład indeksu wchodzi 23 spółki notowane na rynku podstawowym GPW w Warszawie. Ich wartość rynkowa na początku stycznia 2014 r. wynosiła ponad 91 mld zł i są to przede wszystkim spółki najbardziej płynne, o wysokiej kapitalizacji, wchodzące w skład indeksu WIG20. Zaliczanie przedsiębiorstwa do indeksu RESPECT to sygnał dla interesariuszy, w szczególności inwestorów, iż przedsiębiorstwo prowadzi udokumentowaną przez audytorów działalność w oparciu o koncepcję CSR.

Analizą objęto skonsolidowane raporty roczne i raporty społeczne grup kapitałowych, których jednostki dominujące reprezentują przemysł i wchodzi w skład indeksu RESPECT. Do podmiotów objętych analizą należą takie grupy kapitałowe jak: Apator SA, Budimex SA, Elektrobudowa SA, Grupa Azoty SA, Grupa LOTOS SA, Jastrzębska Spółka Węglowa SA, KGHM Polska Miedź SA, Polski Koncern Naftowy ORLEN SA, Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA, RAFAKO SA. Z badań zostały wyłączone grupy kapitałowe, których jednostki dominujące reprezentują finanse i usługi. Wartość rynkowa jednostek poddanych analizie na początku stycznia 2014 r. wynosiła ponad 38 mld zł.

Analizie poddano aktualne raporty społeczne powyższych podmiotów. Ocenę raportowania ryzyka płynności dokonano na podstawie skonsolidowanych raportów rocznych na dzień 31 grudnia 2012 r.

2. Raportowanie CSR

Literatura przedmiotu podaje wiele definicji społecznej odpowiedzialności. Dla porządku, przed omówieniem problematyki raportowania CSR, warto przytoczyć jedną z nich. Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa to efektywny proces zarządzania przedsiębiorstwem, który przez odpowiadanie na możliwe do zidentyfikowania oczekiwania

interesariuszy przedsiębiorstwa, przyczynia się do wzrostu jego konkurencyjności, zapewnia mu stabilność i trwały rozwój, jednocześnie kształtuje korzystne warunki dla rozwoju ekonomicznego i społecznego, tworząc zarówno wartość społeczną, jak i ekonomiczną (Paliwoda-Matiolańska 2009: 77).

Na organizacjach, np. spółkach giełdowych, ciąży obowiązek stałego komunikowania się z właścicielami i innymi grupami inwestorów w celu ułatwienia im zrozumienia zakresu i rodzaju działalności, profilu ryzyka, sytuacji finansowej oraz wyników działalności i trendów rozwojowych organizacji. Głównymi narzędziami komunikacji są m.in. raporty bieżące, raporty roczne, w tym także raporty społecznej odpowiedzialności. Elementy sprawozdania finansowego (bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych, zestawienie zmian w kapitale własnym) nie wystarczają do oceny odpowiedzialności społecznej. Dane uzupełniające do danego elementu sprawozdania są ważne dla potrzeb oceny odpowiedzialności społecznej (Stępień, Wydymus 2007: 94).

Ważną formą komunikowania działań w zakresie CSR jest raportowanie. Raportowanie społeczne odgrywa zasadniczą rolę w procesie odbudowywania zaufania do biznesu, instytucji finansowych i rządów. Staje się coraz bardziej powszechne i jest uznawane za kluczowe narzędzie służące do mierzenia i komunikowania działań organizacji w zakresie czynników środowiskowych, społecznych i ładu korporacyjnego (Paszkievicz 2011: 331).

Liczba podejść i form raportowania aspektów CSR rośnie. Przedsiębiorstwa sporządzają i ujawniają informacje w tym obszarze w ramach rocznych raportów (finansowych), raportów zintegrowanych lub w formie oddzielnych publikacji jako raporty społeczne (*social report*), raporty zrównoważonego rozwoju (*sustainability report*), oddzielne raporty środowiskowe (*environmental report*) lub też coraz częściej raporty społecznej odpowiedzialności (*CSR report*) (Paszkievicz 2011: 334). Raportowanie społeczne (sprawozdawczość społeczna) jest jednym z elementów zarządzania CSR i integralną częścią strategii odpowiedzialnego biznesu.

Biorąc pod uwagę podział raportów niefinansowych, to raport społeczny można zakwalifikować do raportu dziedzinowego, dotyczącego określonych, odrębnych zagadnień (np. raport środowiskowy). Raport roczny, raport społecznej odpowiedzialności czy raport zrównoważonego rozwoju należą do raportów kompleksowych, ujawniających informacje dotyczące w sposób całościowy większej liczby zagadnień związanych z działalnością przedsiębiorstwa (szerzej: Brzozowski 2011: 378).

Raport społecznej odpowiedzialności jako produkt raportowania publikowany jest w formie drukowanej lub elektronicznej, jako plik do pobrania ze strony internetowej. Występuje zazwyczaj jako osobny dokument, jednak część organizacji integruje go z raportem rocznym. Z obserwacji wybranych podmiotów wynika, że komunikacja o CSR odbywa się właśnie m.in. poprzez publikowanie raportów społecznych. W większości przypadków (80% obserwacji) działania CSR eksponowane są na stronach internetowych i umieszczane są na nich zakładki pod nazwą: etyka, społeczna odpowiedzialność biznesu, CSR, odpowiedzialny biznes, itp. Podmioty opracowują przede wszystkim raporty społecznej

odpowiedzialności. Jedno z przedsiębiorstw (Grupa Azoty SA) prezentuje raport środowiskowy, inne natomiast (Grupa LOTOS SA) raport zintegrowany.

Raportowanie zintegrowane polega na takim połączeniu tradycyjnych sprawozdań finansowych ze sprawozdawczością dotyczącą zrównoważonego rozwoju, komentarzem zarządu, praktykami nadzoru korporacyjnego i praktyk wynagradzania, które zapewni jasną i zwięzłą prezentację sposobu organizacji i zarządzania jednostką oraz tworzenia przez nią wartości dziś oraz w przyszłości (*Towards Integrated Reporting...*: 6). Sprawozdawczość zintegrowana ma na celu łączyć informacje na temat finansowych, środowiskowych i społecznych aspektów działania przedsiębiorstwa oraz z zakresu nadzoru korporacyjnego.

Prezentowane przez podmioty raporty zawierają informacje dotyczące zagadnień ekonomicznych, społecznych i środowiskowych z różnym stopniem natężenia. Raport opracowany przez Grupę LOTOS SA wydaje się być najpełniejszy, w najbardziej kompleksowy sposób obejmujący zagadnienia ekonomiczne, społeczne i środowiskowe z jednakowym natężeniem. Polski Koncern Naftowy ORLEN SA z kolei, oprócz publikowania raportu społecznej odpowiedzialności, w swoim raporcie rocznym umieszcza zagadnienia z zakresu CSR.

Wnioski dotyczące charakterystyki raportów CSR w aspekcie raportowania w nich o płynności finansowej zostały wyciągnięte na podstawie raportów dostępnych na stronach internetowych tych podmiotów. Dwa podmioty na swoich stronach internetowych nie umieszczają omawianych raportów. Przedsiębiorstwa, które pretendują do miana społecznie odpowiedzialnych, również powinny dbać o ten aspekt odpowiedzialności, a tymczasem jest on w pewien sposób zaniedbany.

Podstawowe dane finansowe zawarte są w raportach tylko pięciu podmiotów, jakim są: Apator SA, Budimex SA, Grupa LOTOS SA, KGHM Polska Miedź SA, Polski Koncern Naftowy ORLEN SA. Jednak o ryzykach o charakterze finansowym, w tym o ryzyku płynności, informuje tylko jeden podmiot, którym jest Grupa LOTOS SA.

W latach 2007–2009 Grupa Lotos SA osobno publikowała raporty prezentujące finansowe i pozafinansowe aspekty działalności. W 2010 r. Zarząd Spółki podjął decyzję o integracji sprawozdań prezentujących interesariuszom podejście do zarządzania oraz wyniki organizacji osiągnięte we wszystkich aspektach działalności. Zintegrowany Raport Roczny 2012 jest czwartym zintegrowanym raportem tego podmiotu.

3. Raportowanie o ryzyku finansowym w sprawozdaniach finansowych

Działalność gospodarcza każdego przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej związana jest z ryzykiem. Spośród wielu rodzajów ryzyka wyróżnianych w literaturze przedmiotu za najbardziej istotne uznaje się zazwyczaj takie jego kategorie, jak: ryzyko operacyjne, finansowe, rentowności, płynności i bankructwa. Jednym z podstawowych źródeł informacji o ryzyku przedsiębiorstwa, zwłaszcza dla podmiotów funkcjonujących w jego otoczeniu,

są obligatoryjne sprawozdania finansowe, a szczególnie: bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych i informacja dodatkowa.

W rachunkowości powszechnie stosowany jest podział na ryzyko operacyjne i finansowe. Ryzyko finansowe związane jest ze strukturą kapitałów przedsiębiorstwa, determinującą stabilność źródeł finansowania i ich koszt, co wpływa istotnie na rentowność i płynność finansową przedsiębiorstwa. Ryzyko finansowe wiąże się z wykorzystywaniem przez przedsiębiorstwo kapitałów obcych do finansowania działalności. Jeżeli ocena przedsiębiorstwa i jego możliwości przez inwestora wskazuje na przykład na stosowanie agresywnych strategii finansowania działalności przedsiębiorstwa w dłuższym okresie, to może to świadczyć o skłonności zarządu do podejmowania ryzyka i o umiejętności zarządzania jego czynnikami.

Podstawą dokonywania oceny ryzyka przez zewnętrznych odbiorców są najczęściej okresowe sprawozdania finansowe. Szybką i efektywną metodą identyfikacji ryzyka utraty płynności finansowej jest ocena podstawowych wskaźników finansowych. Informacje o stopniu narażenia spółki na ryzyko cenowe, ryzyko kredytowe, ryzyko utraty płynności i ryzyko w przepływach gotówki znajdują się w grupie informacji, które szczególnie powinny znaleźć się w tej części raportu, która dotyczy instrumentów finansowych, w części dotyczącej sprawozdania z działalności. Sprawozdanie to jest istotnym elementem sprawozdawczości przedsiębiorstw. Zgodnie z wytycznymi (Czwarta Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek), roczne sprawozdanie zarządu z działalności powinno zawierać co najmniej rzetelną ocenę rozwoju i wyników spółki oraz ocenę jej sytuacji wraz z opisem najważniejszych rodzajów ryzyka i niepewności, na które spółka jest narażona. Ryzyko i niepewność stały się jednak podstawowymi cechami współczesnego otoczenia konkurencyjnego (Narkiewicz 2011: 60–61).

Czynniki ryzyka finansowego: kredytowego, rynkowego, utraty płynności są jednymi z elementów, które należy ujawniać w sprawozdaniu. Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej dokonują identyfikacji i klasyfikacji ryzyka, jakie może wystąpić w dowolnej jednostce gospodarczej oraz wymagają ujawnienia informacji na jego temat. Zgodnie z MSSF ryzyka związane z instrumentami finansowymi dzielone są na trzy zasadnicze rodzaje (Karmańska 2008: 411):

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko płynności,
- ryzyko rynkowe, które obejmuje ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej, inne ryzyko cenowe.

Z analizy zgromadzonego materiału wynika, że elementami zarządzania ryzykiem finansowym wyszczególnionymi w skonsolidowanych raportach rocznych grup kapitałowych objętych badaniem są:

- ryzyko walutowe,
- ryzyko stopy procentowej,

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko związane z płynnością,
- ryzyko cenowe,
- zarządzanie kapitałem,
- ryzyko zmiany wartości godziwej.

Skonsolidowany raport roczny Grupy Kapitałowej Elektrobudowa SA zawiera wszystkie powyższe składowe, natomiast w skonsolidowanym raporcie rocznym Grupy Kapitałowej Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA brak jest informacji dotyczących ryzyka finansowego, w tym ryzyka związanego z płynnością. We wszystkich pozostałych raportach odnaleźć można dane dotyczące ryzyka walutowego, ryzyka stopy procentowej, ryzyka kredytowego i ryzyka związanego z płynnością. Osiem raportów zawiera dane odnośnie ryzyka cenowego. Dwa raporty jako składową zarządzania ryzykiem finansowym podają zarządzanie kapitałem. Ryzyko zmiany wartości godziwej, jako elementu zarządzania ryzykiem finansowym, wyszczególnione jest w jednym skonsolidowanym raporcie rocznym.

4. Zakres ujawnień na temat ryzyka płynności wybranych podmiotów

Na potrzeby artykułu zostanie przytoczona definicja ryzyka płynności. Ryzyko płynności to ryzyko, że jednostka napotyka trudności w wywiązywaniu się ze zobowiązań związanych ze zobowiązaniami finansowymi (Karmańska 2008: 411). Zarządzanie ryzykiem jako proces wspomagający podejmowanie decyzji ma za zadanie ograniczyć wpływ niepewności na wyznaczone do realizacji cele. Zarządzanie ryzykiem utraty płynności finansowej ma na celu dostarczanie bieżących informacji umożliwiających menedżerom, odpowiedzialnym za wypływy i wpływy środków finansowych, podejmowanie operacyjnych decyzji finansowych. Proces zarządzania ryzykiem należy rozpocząć od ustalenia wysokości m. in. gotówki, która jest niezbędna do terminowego regulowania zobowiązań.

Ocenę ryzyka płynności przedsiębiorstwa dokonuje się zestawiając aktywa obrotowe ze zobowiązaniami krótkoterminowymi, a także analizując kapitał pracujący. Minimalizowanie utraty płynności odbywa się poprzez zarządzanie kapitałem pracującym. Oznacza ono zarządzanie wielkością i strukturą aktywów bieżących oraz zobowiązań krótkoterminowych. O ile w skonsolidowanych raportach rocznych w części dotyczącej ryzyka płynności badane podmioty informują o kwestiach związanych ze zobowiązaniami krótkoterminowymi, o tyle informacje z zakresu zarządzania poziomem zapasów, zarządzania należnościami, zarządzania poziomem środków pieniężnych (w mniejszym stopniu) są pomijane. Jednostki nie wymieniają i nie opisują czynników mogących w przyszłości spowodować wzrost ryzyka płynności, wynikającego z zakłóceń w zarządzaniu kapitałem pracującym.

W literaturze za cel zarządzania płynnością finansową podawane jest (Wędzki 2002: 109–110):

- utrzymanie takiego poziomu kapitału obrotowego netto, przy którym istnieje pewność, że nie nastąpi utrata płynności finansowej,

- maksymalizacja przepływów pieniężnych i ich ekwiwalentów,
- maksymalizacja przepływów pieniężnych z działalności przedsiębiorstwa w taki sposób, aby zmaksymalizowana została wartość dla właścicieli.

Biorąc pod uwagę raporty poszczególnych badanych podmiotów, to celem związanym z ograniczeniem ryzyka płynności jest:

- utrzymanie równowagi pomiędzy ciągłością a elastycznością finansowania (Aparator SA, Polski Koncern Naftowy ORLEN SA),
- utrzymanie odpowiedniej ilości środków pieniężnych oraz zbywalnych papierów wartościowych, a także zawieranie umów o linie kredytowe, które służą jako dodatkowe zabezpieczenie płynności (Budimex SA),
- utrzymanie odpowiedniego poziomu środków pieniężnych przeznaczonych do obrotu oraz dostępność finansowania, dzięki wystarczającej kwocie przyznanym instrumentów kredytowych i linii gwarancyjnych (Elektrobudowa SA),
- właściwe zarządzanie płynnością finansową, realizowane poprzez poprawną oceną poziomu zasobów środków pieniężnych w oparciu o plany przepływów środków pieniężnych w różnych horyzontach czasowych (Grupa Azoty SA),
- bezpieczna i efektywna alokacja posiadanej płynności (Grupa LOTOS SA),
- utrzymywanie odpowiedniego poziomu środków pieniężnych oraz dostępność linii kredytowych (Jastrzębska Spółka Węglowa SA),
- utrzymywanie płynności finansowej w sposób ciągły, w każdym okresie (KGHM Polska Miedź SA),
- dążenie do zapewnienia tzw. pozytywnych przepływów pieniężnych (RAFAKO SA).

Zawartość raportu w części dotyczącej ryzyka związanego z płynnością związana jest głównie z przedstawieniem informacji o terminach umownej wymagalności zobowiązań, czyli przedstawieniem struktury zobowiązań. Dokładniejsze informacje na temat procesu zarządzania ryzykiem przedstawione są jedynie w skonsolidowanym raporcie Grupy Lotos SA oraz Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź SA. Skonsolidowany raport Grupy Kapitałowej Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA jest w znacznym stopniu ograniczony pod względem raportowania o ryzyku finansowym.

Grupa Lotos SA w swoim raporcie zintegrowanym opisuje, bardziej szczegółowo niż inne podmioty, na czym polega proces zarządzania ryzykiem płynności. Opisuje także narzędzie (*cash pooling*), jakim posługuje się do zarządzania gotówką w grupie kapitałowej (szerzej: Sikacz 2010: 309–318). W raporcie tym wymienione są także zasady, jakie stosowane są przez Spółkę w zakresie płynności.

Wątpliwości wzbudza więc stosowanie w raportach pojęcia (w tytułach rozdziałów) „zarządzanie ryzykiem finansowym”, czy też „cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym”. Pojęcia te wydają się być nadużywane z punktu widzenia zawartości merytorycznej tych części raportu, które dotyczą ryzyka płynności. Z obserwacji wynika, że informacje zawarte w tych raportach ograniczają się do podania podstawowych, liczbowych danych sprawozdawczych (głównie danych dotyczących zobowiązań krótkoterminowych). Uwaga

dotycząca sprawozdań finansowych dotyczy więc braku wyczerpującej informacji o tym, w jak sposób ryzyko jest zarządzane.

W Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej nadal nie istnieje obecnie standard, który w sposób kompleksowy opisywałby kwestie związane z ujawnianiem informacji o ryzyku w sprawozdaniu finansowym. Decyzje o jakości ujawnianych informacji podejmuje kierownictwo jednostki (Karmańska 2008: 381, 443). W zakresie ryzyka płynności zgodnie z MSSF 7 Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji (§ 39) jednostka ujawnia: a) analizę wymagalności zobowiązań finansowych pokazującą pozostałe umowne terminy wymagalności oraz b) opis sposobu zarządzania przez nią ryzykiem płynności właściwym dla a).

Sprawozdanie z ryzyka, dołączone do rocznego raportu podmiotu powinno jednak (Karmańska 2008: 390):

- identyfikować i nadawać priorytety kluczowym rodzajom ryzyka,
- opisywać działania podjęte w ramach zarządzania każdym ryzykiem,
- określać, w jaki sposób ryzyko jest mierzone.

Na podstawie danych z przedsiębiorstw obserwuje się, że ujawnianie w sprawozdaniach finansowych danych o ryzyku płynności odnosi się jedynie do instrumentów finansowych. Można wskazać na brak informacji o szacowanym przez jednostkę ryzyku płynności, sposobie jego powstawania, sposobach i metodach, jakie jednostka wykorzystuje w celu zarządzania nim oraz w celu oceny skuteczności strategii płynności finansowej.

Uwagi końcowe

Komunikując się z interesariuszami, organizacja powinna wykorzystywać wiele sposobów komunikacji. Raporty bieżące i okresowe, a przede wszystkim raport roczny spełniają najistotniejszą rolę w tym zakresie. Jednym ze sposobów informowania zainteresowanych grup interesariuszy jest także przygotowanie i wydawanie raportów społecznych (Iwasieczko 2009: 143–144). Publikowane sprawozdania finansowe powinny zawierać jak najwięcej informacji o przedsiębiorstwie z punktu widzenia użyteczności tych informacji dla określonych interesariuszy. Niezmiernie istotne jest, żeby publikacje te były jasne i czytelne również w kwestii społecznej odpowiedzialności biznesu, gdyż ma to wpływ na budowanie dobrego wizerunku firmy. Należy więc raporty społeczne z zakresu CSR, w kwestiach finansowych, uwzględnić w sprawozdaniu finansowym tak, aby możliwe było na przykład ich porównywanie (Szawczak 2012: 165).

Ponieważ oba rodzaje sprawozdawczości (raporty roczne i społeczne) przez lata ewoluowały oddzielnie, naturalne i bardzo istotne zależności pomiędzy ekonomicznymi, środowiskowymi i społecznymi aspektami funkcjonowania firmy nie są widoczne. Celem powinna być ich integracja w spójną całość. Przypuszcza się, że za kilka lat sprawozdawczość zintegrowana ma szansę być wprowadzona jako podstawowy model raportowania. Model ten sprawi, że informacje dostarczane inwestorom będą związane, wysokiej jakości,

wiarygodne i porównywalne. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że zintegrowana sprawozdawczość będzie praktykowana przez przedsiębiorstwa (Krasodomska 2012: 103, 107). Na podstawie obserwacji rozwoju raportowania kwestii finansowych i niefinansowych w najbliższym czasie można spodziewać się przejścia od raportów dziedzinowych do kompleksowych, często zintegrowanych z raportem rocznym.

Z przeprowadzonych obserwacji wynika, że nadal odczuwa się potrzebę znacznego wzbogacania raportowania ryzyka jako elementu rocznego sprawozdania finansowego. W kontekście społecznej odpowiedzialności biznesu zagadnienie to nabiera szczególnego znaczenia. W związku z tym zasadna jest konieczność zmian dotychczasowego zakresu raportowania i treści sprawozdań finansowych przedsiębiorstw w kierunku rozszerzenia zakresu raportowania o ryzyko finansowym, w tym o ryzyku płynności.

Literatura

- Brzozowski T. (2011), *Raportowanie odpowiedzialności przedsiębiorstw – współczesne tendencje i problemy badawcze*, w: *Spoleczna odpowiedzialność organizacji. Polityczna poprawność czy obywatelska postawa?*, red. Z. Pisz, M. Rojek-Nowosielska, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 220, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław.
- Iwasieczko B. (2009), *Ład korporacyjny a społeczna odpowiedzialność a rachunkowość*, w: *Nadzór korporacyjny a przedsiębiorstwo*, red. W. Golnau i in., Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, nr 1, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Sopot.
- Karmańska A. (2008), *Ryzyko w rachunkowości*, Difin, Warszawa.
- Kasiewicz S., Rogowski W. (2010), *Model pomiaru wyników w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu*, w: *Kierunki zmian w finansach przedsiębiorstwa*, red. J. Sobiech, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, nr 142, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Poznań.
- Narkiewicz J. (2011), *Syntetyczna ocena ryzyka działalności przedsiębiorstwa na podstawie sprawozdań finansowych*, w: *Nauki o Finansach 3 (8)*, red. M. Łyszczak, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 210, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław.
- Paliwoda-Matiolańska A. (2009), *Odpowiedzialność społeczna w procesie zarządzania przedsiębiorstwem*, Wyd. BECK, Warszawa.
- Paszkiewicz A. (2011), *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstw i jej raportowanie w instytucjach finansowych*, w: *Zarządzanie wartością instytucji finansowych*, red. R. Płoska, M. Chmielewski, Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, nr 4/5, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Sopot.
- Rudnicka A. (2012), *CSR – doskonalenie relacji społecznych w firmie*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Rybak M. (2004), *Etyka menadżera – społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Sikacz H. (2010), *Rzeczywista i wirtualna konsolidacja środków pieniężnych z rachunków bankowych spółek grupy kapitałowej*, w: *Efektywność. Wymiary, uwarunkowania, wyzwania*, red. T. Dudycz, G. Osbert-Pociecha, Seria PWSPiZ w Łodzi: Przedsiębiorczość i Zarządzanie, t. XI, z. 10. Wydawnictwo INDYGO, Wrocław–Łódź.
- Stępień M., Wydymus Z. (2007), *Rola rachunkowości w kształtowaniu społecznej odpowiedzialności jednostki gospodarczej*, w: *Prace z zakresu rachunkowości finansowej*, red. S. Owsiak, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie, nr 750, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków.
- Szawczak K. (2012), *Sprawozdanie finansowe jako źródło informacji o społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, „Przestrzeń Ekonomia Społeczeństwo”, Czasopismo Naukowe Sopotkiej Szkoły Wyższej, nr 2.
- Towards Integrated Reporting, Communicating Value in the 21st Century* (2011), International Integrated Reporting Committee (IIRC).
- Wędzki D. (2002), *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa. Przepływy pieniężne a wartość dla właścicieli*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.

REPORTING OF LIQUIDITY RISK IN THE CONTEXT OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN SELECTED CAPITAL GROUPS

Abstract: *Purpose* – Evaluation of the quality of reporting of liquidity risk by capital groups, which are referred to as socially responsible in relation to their association with the RESPECT Index.

Design/methodology/approach – Achieving the objective of the research was related to the review of the literature, analysis of periodic reports (annual) in the section on financial risk management and social reports of capital groups, which parent companies are present on the RESPECT Index.

Findings – There is a need to significantly enrich the reporting of liquidity risk as part of the annual financial statements. The information contained in these reports (in the section on financial risk management, liquidity risk) is limited to provide basic, quantitative reporting data (mainly data on short-term liabilities). There is the lack of comprehensive information how the risk is managed, as well as information about the entity's estimated liquidity risk, the method of its creation, the means and methods that an entity uses to manage it and to assess the effectiveness of the strategy of liquidity.

Originality/value – The perception of the relationship between CSR and reporting of liquidity risk. The attention was paying to the gap occurring in this area.

Keywords: corporate social responsibility, risk, liquidity, RESPECT Index, capital groups

Cytowanie

Sikacz H. (2014), *Raportowanie o ryzyku płynności w kontekście społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa w wybranych grupach kapitałowych*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 802, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 65, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 719–729; www.wneiz.pl/frfu.

